

Şekil 2. İnceleme konusu kumtaşı sahasına ait Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmiş II-a Grup Grup İşletme Rühsatı.

Şekil 3. İnceleme alanı maden sahasının Google uydu görüntüsündeki yerı.

Saha çalışmalarında Brunton tipi jeolog pusulası, Estwing marka jeolog çekici, Garmin marka GPS ve Sony marka fotoğraf makinası kullanılmıştır. İnceleme alanında genel jeolojik özellikler incelenmiş, incelenen lokasyonların GPS yardımıyla koordinatları saptanmış ve fotoğrafları çekilmiştir.

İstanbul ili, Şişli ilçesi, Kemerburgaz Köyü sınırları içinde kalan IR 9182 ruhsat nolu agrega madeni ruhsatının yürürlüğe giriş tarihi 23.07.2014, Ruhsat bitim tarih ise 23.07.2034 olarak düzenlenmiştir. İşletme ruhsat alanı 161,88 izin alanı ise 160,14 hektardır. Kumtaşı (agrega) işletme ruhsat ve izin alanlarının büyüklüklerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. İnceleme alanı kum maden sahasının Google uydu görüntüsündeki yerı **Şekil 3**'de, Sahaya ait genel görüntüler **Şekil 4, 5 ve 6**'da verilmiştir.

Şekil 4. Agrega (Kumtaşı) maden alanının genel görüntüsü. Sahada yapılan açık işleme faaliyeti sonucunda, kazı alanında belirli kademeler oluşmuş, kapalı alanlar oluşturulan kırma-eleme tesisleri kurulmuştur.

Şekil 5. Yaklaşık kuzey-güney yönü doğrultusunda sahanın genel görüntüsü.

Şekil 6. Ocak işletme alanı kum içinde kumtaşı görüntüsü. Yeni üretim alanının oluşturulmasında dekapaj çalışmalar devam etmektedir.

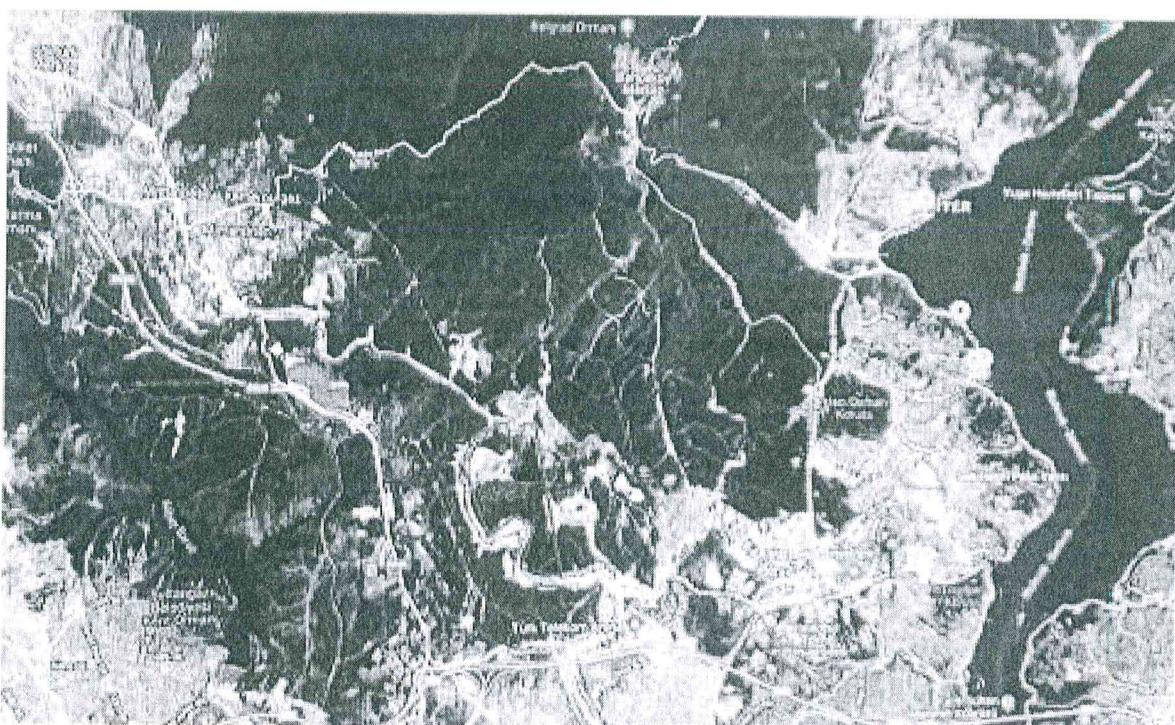
2. COĞRAFİ DURUM

Boğaziçi Beton San. ve Tic. A.Ş. bünyesinde bulunan İstanbul ili, Şişli ilçesi sınırları dahilinde bulunan İR 9182 ruhsat no'lu (Erişim no: 2031401) saha Kemerburgaz'a yaklaşık 7 km, İstanbul-Maslak'a ise yaklaşık 10 km mesafede yer alır. Kuzeydoğu'da Bahçeköy, Kuzeybatıda Kemerburgaz ve Göktürk, güneydoğu'da Ayazağa köyü önemli yerleşim alanlarıdır. Sahanın yerleşim alanlarının Google görüntüsü Şekil 7'de coğrafik konumu ile birlikte verilmiştir. Ruhsat alanı Kemerburgaz Köyünün güneydoğusunda, Kemerburgaz-Cendere yoluna kısmen paralel konumlanmıştır. Sahaya ait köşe noktaları koordinatları Şekil 1 ve 2'de verilmiştir.

Yaklaşık 162 hektar genişlikteki ruhsat alanı içerisinde genelde 50-125 m arasındaki yükseltiler bulunur. Bölgede Suat Tepe en önemli yükselti olarak gözlenir. Genel olarak ormanlık ve ancak sarp olamayan bir yapıya sahiptir. Ruhsat sahası, Kemerburgaz - Ayazağa arasında, yaklaşık 10 km uzaklıkta, KB-GD yönünde, Cendere vadisi boyunca gözlenen "Şeyl - kumtaşı" formasyonu içinde konumlanır. Ayazağa civarında yüksek tepe ve sırtlarla sınırlanan Cendere vadisi, Kemerburgaz'a doğru

giderek azalan yükseltiler ile çevrelenir ve Karadenize doğru az yüksek Neogen (kum - kil - kömür) düzleri ile denize doğru sonlanır.

Ruhsat alanının başta İstanbul olmak üzere önemli yerleşim alanlarına olan yakınlığı sahada madencilik faaliyetleri için önemli bir avantajdır. Sahada enerji ve su sorunu bulunmaz. Tüm mevsimler üretim yapmaya ve Beton santralleri için agregat sevkiyatına uygun iklim koşullarına ve yollara sahiptir.

Şekil 7. Ruhsat sahası yakın civarı yerleşin alanları ve coğrafik konumu.

3. JEOLOJİK DURUM

3.1. Bölgesel Jeoloji

İstanbul ve çevresinde, jeolojik açıdan bakıldığından, temeli teşkil eden paleozoik yaşılı birimlerin en üst seviyesini oluşturan türbiditik kumtaşı ara seviyeli şeylerden oluşan Trakya Formasyonu, Triyas-kretase yaşılı Kireçtaşısı ile Üst Miyosen'e ait Çatalca Bölgesi

maktırı kireçtaşları agrega (kirmataş) yönüyle ön plana çıkmaktadır. Ruhsat Sahası Kuzey Trakya bölgesinin İstanbul'a doğru olan uzantısı içinde kalır.

Kuzey Trakya Bölgesinde jeolojik olarak en alt ve yaşlı grup, Istranca Masifi olarak bilinen ve başlıca Paleozoik yaşlı temel metamorfikler ile Triyas yaşlı örtü birimlerinden oluşan gruptur. Istranca Masifi üzerinde, uyumsuzlukla başlayan Tersiyer yaşlı havza çökelleri yer alır. Bu sedimanter birimlerin en altında Koyunbaba Formasyonu ve onun üzerinde de Soğucak Formasyonu (Kireçtaşları) bulunur. Bu iki birim Eosen yaşlı olup birbirleriyle dereceli ve uyumlu geçişlidir. AlttaKİ Koyunbaba Formasyonu bölge genelinde kum potansiyeline sahip formasyon olarak bilinir. ÜstteKİ Soğucak Formasyonu ise önemli bir kireçtaşı rezervi içerirler ve bölge genelinde taş ocaklarına ana kaya olmuşlardır. Kuzey ve kuzeybatı Trakya'da bu birimler üzerine uyumsuz olarak Eosen-Oligosen yaşlı çökeller gelir. Bunlar ise Ceylan Formasyonu, Danişmen Formasyonu, Pınarhisar Formasyonu gibi adınamalar ile bilinirler. Tüm bu birimler ruhsat alanı yakın çevresinde bulunmamaktadır. Ayrıca, Eosen ve Oligosen birimler içerisinde tabaka kalınlıkları 0,5 m kadar olabilen sedimanter manganez cevherleşmesi de gelişmiştir. Miyosen-Pliyosen çökel grubu ise tüm bunların üzerinde uyumsuzlukla yer alır.

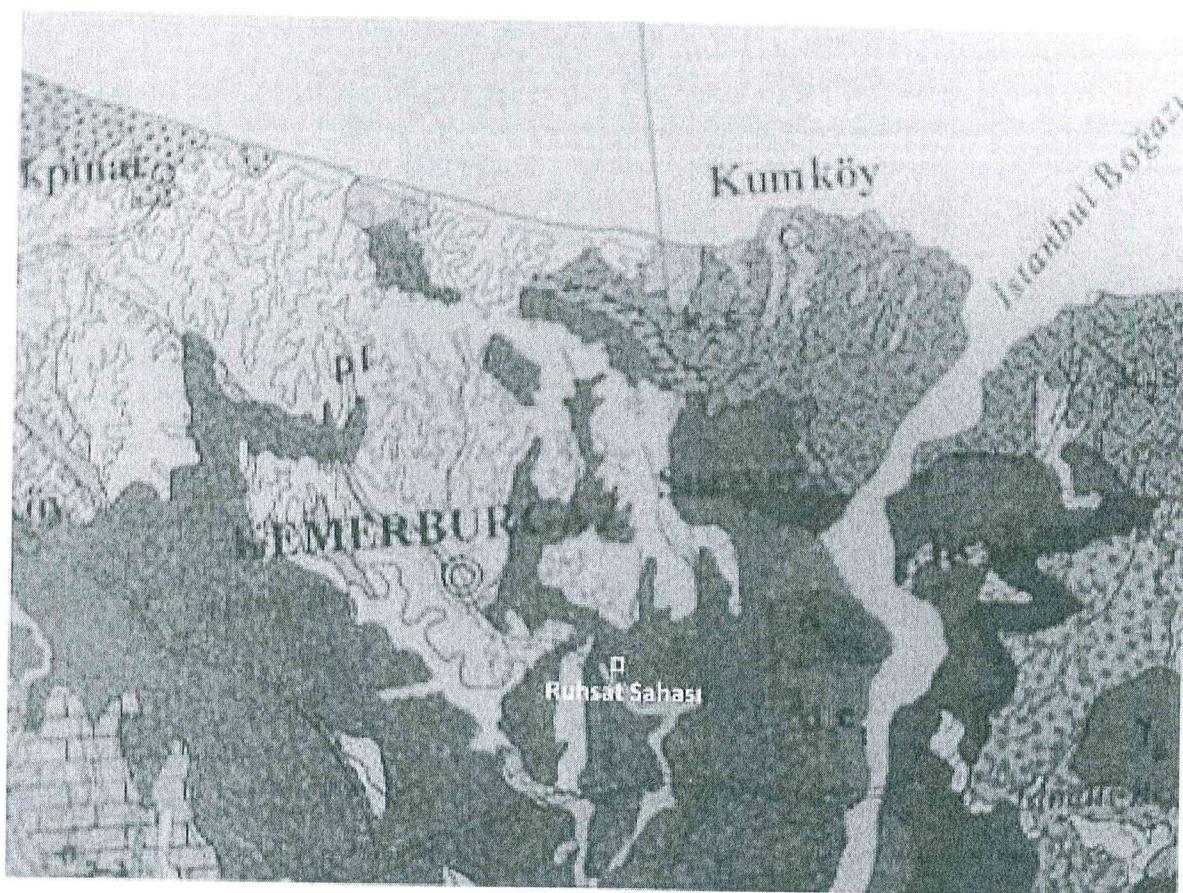
3.2. Ruhsat Sahası ve Yakın Civarının Jeolojisi

Ruhsat alanı bütünüyle İstanbul Paleozoiğini en üst birimini oluşturan Trakya Formasyonunun kumtaşı, çakıltası ve siltası seviyeleri içinde kalır. (Şekil 8). Bu birim dışında, genellikle sahanın yüksek kotlanna karşılık gelen tepelik kesimlerde bu birimi uyumsuz olarak örten gevşek ve kırıntılı malzemeden oluşmuş kızıl, pembemsi bez renkli Plio-Kuvaterner yaşlı karasal çökeller bulunmaktadır. Cendere vadisi tabanında izlenen kum, kil ve çakıl çökelleri en genç birimi oluşturur.

Trakya Formasyonu, İstanbul Boğazının doğusunda ve batısında ince tabaklı çörtlerden oluşan Baltalimanı formasyonu üzerinde yer alır. Ayışma rengi sarımsı, kahverengi, yer yer sarımsı yeşil renklerde olan bu birim taze halde çoğulukla gri renk gösterir. Şeyl egemen bu kıritılı istif, çakıltası mercekleri ve sert kumtaşı düzeyleri içerir ve İstanbul boğazının her iki yakasında geniş alanlar kaplar. Trakya

formasyonu çoğunlukla paralel tabakalı ve laminali şeylerden oluşur. Bular içinde farklı seviyelerde sert kumtaşı, çakıltaşı ve kireçtaşlı litolojileri gözlenir. Bu birimler genellikle paralel tabakalı, çatlaklı ve kırık bir yapı sergiler. Kumtaşları çoğunlukla sert ve homojen görünümlü, orta-kalın tabakalıdır. Ocak aynalarında yer yer küçük ölçekli faylar gözlenmiştir. Birim içinde kuzeydoğu-güney batı doğrultuda dik eğimli diyabaz ve andezit damarları magma kaynaklı sokulumlar halinde yerleşmiştir.

Trakya formasyonunun kumtaşı seviyeleri uzun yillardan bu yana İstanbul'un kırmataş (agrega) ihtiyacını karşılamada önemli bir rol oynamıştır ve başlıca kaynağı oluşturmuştur. İstanbul Avrupa yakasında özellikle beton santralleri için büyük ihtiyaç olan kırmataş malzemesi Cendere Vadisi sol sahilinde ve Alibeyköy Deresi sağ sahilindeki (Cebeci) işletmeleri tarafından karşılanmıştır.

Şekil 8. Ruhsat sahası ve yakın çevresini kapsayan alanının jeolojik birimleri (1/500 000'lik MTA Türkiye Jeoloji Haritası). d₁₋₂: alt-Orta Devoniyen karbonatlar ve kırıntılar; d₃ c₁: Üst Devoniyen karbonat ve kırıntılar; C: Karbonifer karbonat ve kırıntılar; k₂ s: Üst Senonyen kırıntılar ve karbonatlar; pl: Pliyosen karasal.

Ruhsat sahası içinde, Trakya formasyonunun atmosferik ayrışmalara maruz kaldığı yüzeye yakın alanlarda, kalınlığı 15-25 m arasında değişen bir alterasyon zonu gözlenmiştir. Kahverengimsi ve sarımsı renge sahip bu zon agrega üretimine uygun değildir. Niteliksiz bu malzeme, dekapaj çalışmaları ile yüzeyden sırınlıp atılmaktadır.

Ruhsat sahasının yakın civarında bölgedeki tepelikleri kısmen örten, kalınlığının 15-20 m arasında değişen birimler birçok araştırcıya göre Plio-Kuvaterner çökeller olarak adlandırılmıştır. Bu tür çökellerin yayılımı, güneydoğuya doğru Akdağlar ruhsat alanı içinde çok daha fazla olduğu gözlenmiştir. Genellikle kum, kil, çakıl karışımıından oluşan bu birim, gevşek yapılıdır ve tabakalanma, kıvrılma ve faylanma gibi yapışsal elemanlar içermemektedir.

4. MİNERALOJİK-PETROGRAFİK İNCELEMELER

4.1. Makroskopik özellikler

Ruhsar sahası kumtaşları genellikle gri renkte ince taneli masif yapıda, homojen görünümlü kayaçlardır. Seyreltik HCl (% 10'luk hidroklorik asit) ile muamelede, bazı noktalarda çok zayıf gelişen bir reaksiyon verirler. Zayıfta olsa bir mineral yönlenmesi mevcuttur. Sedimanter yapı ve dokunun belli olduğu bir kayaç türleridir. Ayrışma verileri gözlenmez. Kaya malzemenin sertliği 5.5 Mohs dur.

4.2. Mikroskopik özellikler

Ruhsat alanından alınan örnekler, mikroskop altında, kuvars, mika (muskovit) feldspat ve opak minerallerden oluşan kayaç olarak gözlenmiştir. Kuvars ve feldspat taneleri genelde 0,1 mm ve altı boyutlardadır. Mika ve kuvarslar bazı alanlarda belirgin bir yönlenme gösterir. Özellikle mikalarda yönlenmeler (şistozite) belirginleşmiştir. Kayaç belirgin oranda opak mineraller ile karbon bandları içerir. Opak mineraller muhtemelen demir oksit mineralleridir. Kayaç dokusu kısmen yönlüdür. Alınan örneklerin petrografik-polarizen mikroskop ile saptanan bileşimi aşağıdaki Tablo 1' de verilmiştir.